

Votre Programme Matmidim – Chiour BETH

Semaine du 26 au 30 décembre

Souguia n° 48

ת"סד

Matmidim

Programme d'étude Mondial

Sujet de la semaine :

H'azarat Hachats (2)

(Répétition de la 'Amida)

Cette semaine nous continuons le sujet de la H'azarat Hachats' en nous penchant sur deux points. Tout d'abord, on sait l'importance de répondre aux Brah'ot et la gravité de parler pendans la H'azara, mais il faut se demander si les Baki qui se sont déjà acquittés de leur Amida ont une obligation de répondre qui est intrinsèque à la Takana de la répétition, ou c'est pour d'autres raisons comme par exemple l'obligation générale de répondre Amen à une Brakha. Cette réflexion a plusieurs implications, par exemple de savoir si on peut s'exclure de la H'azara et sortir lorsqu'il y a dix personnes à part soi etc... Ce sujet constituera un rappel sur quelques points de la Souguia (7) de Amen Yetoma étudiée auparavant.

D'autres part, les Ah'aronim comme le Birkat Shmouel et le H'atam Sofer on fait la H'akira de savoir si six personnes peuvent s'associer a quatre autres qui ont déjà prié, afin de constituer une Tephila de Tsibour et ainsi devoir faire une H'azara. Ce sujet est lié à la question de savoir si lorsqu'on dit Roubo Kékoulo (une majorité est considérée comme s'il y avait la totalité), cela est valable même lorsque la Torah exige un nombre précis. Cela nous permettra d'introduire le sujet de la semaine prochaine qui sera de savoir combien de personnes doivent répondre pour pouvoir commencer la H'azara ...

Bon Limoud sur Matmidim !

Tephila avant le Limoud

יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו, שלא יארע דבר תקלה על ידי, ולא אכשל בדבר הלכה, וישמחו בי חברי, שלא אמר על טמא טהור ולא על טהור טמא, ולא על מתר אסור ולא על אסור מתר, ולא יפשו חברי בדבר הלכה ואשמח בהם. כי יי יתן חכמה מפיו דעת ויתבונה. גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך

Tephila après le Limoud

מודה אני לפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, ששמתי חלקי מיושבי בית המדרש. ולא שמתי חלקי מיושבי קרנות. שאני משכים והם משכימים. אני משכים לדברי תורה והם משכימים לדברים בטלים. אני עמל והם עמלים. אני עמל ומקבל שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר. אני רץ והם רצים. אני רץ לחיי העולם הבא, והם רצים לבאר שחת. שאמר ואתה אלהים תורדם לבאר שחת. אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם, ואני אכטח בך

Programme du Dimanche - Lundi

L'étude cette semaine est dédiée Léilouy Nishmat

ת.נ.צ.ב.ה. Marcel Eliahou Ben Brakha Chemama

L'étude des textes suivants se fera sur deux jours à cause de leur longueur et complexité

1. L'obligation pour les Baki de répondre à la H'azara

Introduction : au sujet de Amen Yetoma, les Richonim sont en Mah'loket pour expliquer ce que la Guemarra rapporte à propos du Beit Haknesset à Alexandrie, où il y avait tellement de monde qu'ils avaient institué de soulever des drapeaux afin de prévenir quand l'assemblée doit répondre Amen, malgré le fait qu'ils n'avaient pas entendu la Brah'a. Certains expliquent que Amen Yetoma ne concerne que les Brah'ot dont on est H'ayav, d'autres disent qu'ils savaient quelle Brah'a était prononcée et ça suffit même si on ne l'entend pas. Le Choulhan Aroukh est possek comme le premier avis, ainsi il parle de Amen Yetoma au sujet des Braho't de la H'azara. Dans son développement dans le Beit Yossef, pouvons-nous savoir s'il pense qu'un Baki est Hayav de répondre à la H'azara ?

טור אורח חיים הלכות תפילה סימן קכד

[...] ויענו אמן אחר כל ברכה וברכה בין אותם שיצאו ידי תפלה ובין אותם שלא יצאו ובכוונה שיכוין בלבו אמת היא הברכה שבירך המברך ואני מאמין בזה כי אמן הוא לשון האמנות דברים ולא יענה אמן חטופה פירוש כאילו האל"ף נקודה בחטף ויש מפרשים שלא יחטוף אותו שלא ימהר לענותו קודם שייסיי המברך ולא אמן קטופה שאינו מחתך האותיות ולא אמן יתומה שלא שמע ברכה מפי המברך ופירש ר"י ה"מ שלא יצא ידי חובת הברכה ועונה אמן כדי לצאת אבל אם כבר יצא לית לן בה אבל מדברי רב כהן צדק משמע אפילו אם יצא כבר לא יענה אמן יתומה שכתב חייבין הציבור לשתוק ולשמע כל ברכה וברכה מפי החזן ואחר כך יענו אמן כי העונה אמן ולא שמע הברכה היא אמן יתומה והכי מסתבר טפי ומיהו אם יודע איזו ברכה סיים אף על פי שלא שמעה מפיו יכול לענות אמן כדמוכח במסכת סוכה בב"ה של אלכסנדריא היו מניפין בסודרין להודיע שסיים ש"צ ברכה ויענו אמן אלמא שהיו עונים אף על פי שלא שמעו מפיו וצ"ל שהיו מכוונים בחשבון הברכות לידע איזו ברכה הוא אומר [...]

בית יוסף אורח חיים סימן קכד

ולא יענה אמן חטופה וכו'. בפרק שלשה שאכלו (ברכות מז). תנו רבנן אין עונים לא אמן חטופה ולא אמן קטופה ולא אמן יתומה ואמרינן בירושלמי (ברכות פ"ח ה"ח) איזו היא אמן יתומה ההוא דמיחייב לברכה ועני ולא ידע מה עני וכתבוהו הרי"ף (לה.) והרא"ש (פ"ז סי' יז) ורש"י פירש יתומה שלא שמע הברכה אלא ששמע שעונים אמן והא דאמרינן בהחליל (סוכה נא:) שבאלכסנדריא של מצרים היו מניפין בסודרים כשהגיע עת לענות אמן אלמא לא שמעי וקא ענו הנהו מידע ידעי שעונים אחר ברכה ועל איזו ברכה הם עונים אלא שלא היו שומעים את הקול וכן תירצו התוספות בפרק שלשה שאכלו (מז. ד"ה אמן) דבהחליל מיירי שהיו יודעים באיזה ברכה החזן עומד אמנם לא היו שומעין אותו אבל הכא מיירי שאינם יודעים כלל היכן החזן עומד ומתפלל ובאיזו ברכה הוא עומד אלא עונה אחר האחרים בלא שמיעה ובלא ידיעה וכן כתבו תלמידי ה"ר יונה (לה.) דיבור ראשון) והרא"ש (שם) וכתבו עוד תלמידי ה"ר יונה (שם) ונראה למורי לתרץ דהתם מתוך כך היה מותר מפני שכבר התפללו כל אחד ואחד וכיון שלא היו עושים לחיוב שכבר יצאו ידי חובתם לא נחוש אם לא שמעו

הברכה אלא כשמתכוין לצאת מחיוב בעניית אמן צריך שישמע הברכה וגם הרא"ש הזכיר תירוץ זה בתירוצא בתרא:

והערוך בערך אמן כתב דקשיא לרבינו ניסים ההיא דפרק החליל ופריק הא דתניא אין עונין אמן יתומה מפרשי בני מערבא על מי שחייב באותה ברכה וההיא דהחליל דעונין אמן בהנפת הסודרין בקריאת ספר תורה היא ולא בתפילה ולא בדבר ששליח ציבור מוציא את הרבים ידי חובתם וכן מפורש בירושלמי (סוכה פ"ה ה"א) בימה של עץ באמצע וכו' עמד אחד מהם לקרות בתורה והיה הממונה מניף בסודרין והן עונין אמן **רב כהן צדק גאון** אמר חייבין הציבור לשתוק ולשמע כל ברכה וברכה מפי החזן ואח"כ יענו אמן כי העונה אמן ולא שמע הברכה היא אמן יתומה עכ"ל והתוספות בפרק החליל (נב. ד"ה וכיון) כתבו כל דברי הערוך: ומשמע לרבינו דרב כהן צדק אתי לאיפלוגי אתירוצא דרבינו ניסים דמפליג בין מי שהוא חייב באותה ברכה למי שאינו חייב בה **שאפילו ברכה שאינם חייבים בה כגון שכבר התפללו אי נמי ברכות ס"ת מכל מקום חייבים הציבור לשתוק ולשמע כל ברכה וברכה מפי המברך ואח"כ יענו אמן כי העונה אמן ולא שמע הברכה אף על פי שלא היה חייב לברך אותה ברכה אמן יתומה היא והא דקשיא מפרק החליל צריך לתרץ לדעתו שהיו מכוונים בחשבון הברכות לידע איזו ברכה הוא אומר וכמו שתירצו רש"י והתוספות בפרק שלשה שאכלו והנה מעתה יהיו דברי רבינו מבוארים שבתחלה כתב שפירש רבינו יונה דכי אמרינן דלא יענה אמן יתומה הני מילי שלא יצא ידי חובת הברכה ועונה אמן כדי לצאת אבל אם כבר יצא לית לן בה ואף על פי שרבינו יונה לא פירש כן אלא כדי ליישב ההיא דפרק החליל לא הזכיר רבינו אצל סברא זו ההיא דפרק החליל דכיון דבירושלמי מפרש כן אין אנו צריכים לההיא דפרק החליל כדי לפרושי הכי ולא הביא ה"ר יונה ההיא דפרק החליל אלא כדי שיהיה פירוש זה מוכרח יותר ואח"כ כתב דמדברי רב כהן צדק משמע שאע"פ שכבר יצא לא יענה אמן יתומה ולסברא זו קשיא מההיא דפרק החליל וצריך לתרץ דלא מיקרי אמן יתומה אלא כשאינו יודע באיזו ברכה עומד המברך אלא עונה אחר האחרים בלא שמיעה ובלא ידיעה אבל אם יודע איזו ברכה סיים אף על פי שלא שמעה מפיו יכול לענות אמן ובכי האי גוונא מיתוקמא ההיא דפרק החליל ומשום דאי לאו מההיא דפרק החליל לא הוה משמע לן לפלוגי בהכי כלל לכך כתב רבינו אצל סברא זו ההיא דפרק החליל. ורבינו הגדול מהר"י אבוהב ז"ל לפי שראה שה"ר יונה פירש כן כדי לתרץ ההיא דפרק החליל כתב על דברי רבינו והתימה מלשון המחבר שהביא אחר כך כדמוכח במסכת סוכה בבית הכנסת של אלכסנדריא וכו' שנראה שעכשיו הוא מביא זה והרי כל מה שפירשנו הוא בנוי על זה עכ"ל ובמה שכתבתי נתיישב:**

וראיתי לרבינו הגדול מהר"י אבוהב ז"ל שכתב פירוש ה"ר יונה (שם) דהא דאמרינן לא יענה אמן יתומה הני מילי שלא יצא ידי חובת הברכה וכו' ואח"כ כתב ורב כהן אומר שאין זה ההבדל אמת **שהרי בתפילה אפילו יצאו כבר שכבר התפללו הם מחוייבים לענות אמן** וכך פירש בערוך (שם) משמיה דרב כהן והנה לפי דעת רב כהן ההיא דפרק החליל היא בקריאת ס"ת ולא בתפילה ולא בדבר ששליח ציבור מוציא את הרבים ידי חובתם וכך מפרש בגמרא דבני מערבא (שם) דהא דפרק החליל מירי בקריאת ס"ת ועוד יש לתרץ חילוק אחר כמו שהביא המחבר דאמן יתומה הוא כשאינו יודע באיזו ברכה מסיים וכו' והנה בערוך חילק התירוץ השני ותלמידי ה"ר יונה (שם) חילקו התירוץ השלישי עכ"ל: ואין דבריו נוחים לי שמאחר שהוא סובר שרב כהן חולק על דברי רבינו ניסים וכמו שסובר רבינו א"כ כל שלא שמע הברכה ועונה אמן אף על פי שהיא ברכת ההנאה שהמברך לבדו נהנה והלה שאינו נהנה אינו מחוייב בה הוי עונה אמן יתומה וכל שכן ברכות התורה דאפשר למימר בהו דחייבים הציבור בהם לשמעם כשם שחייבים לשמוע קריאת התורה ועוד דאין מחלוקת בין רבינו ניסים ובין רב כהן שהרי הרב ז"ל אומר דלרב כהן בתפילה אף על פי שיצאו כבר הם מחוייבים לענות אמן אבל ברכות התורה שאינם מחוייבים בהם בהנהו עונה אמן בלא שמיעה ובלא ידיעה והיינו ההיא דהחליל שהיו מניפין בסודרים והיינו ממש דעת רבינו ניסים והיאך כתב הרב ז"ל ורב כהן אמר שאין זה ההבדל אמת וכו' דמשמע דפליג על דעת ה"ר יונה והירושלמי שהוא דעת רבינו ניסים: לכן נראה לי דאם איתא דרב כהן לאיפלוגי על רבינו ניסים אתא אפילו בברכות שאינו חייב בהם כלל סבר דהוי אמן יתומה ואין צריך לומר בברכות התורה וכיוצא בהם ומה שכתב חייבים הציבור לשתוק ולשמע כל ברכה וברכה מפי החזן לאו דוקא מפי החזן אלא כלומר מפי המברך דלא שאני ליה בין ברכות התפילה לברכות התורה ולשאר ברכות בכולהו סבר דהויא אמן יתומה כל שעונה אמן בלא שמיעה ואף על פי שאינו מחוייב באותה ברכה וזה נראה שהוא דעת רבינו בדברי רב כהן ולכן הוכרח לתרץ בההיא דהחליל שהיו מכוונים בחשבון הברכות לידע איזו ברכה הוא אומר: אבל לא משמע כן מדברי התוספות (סוכה נב. ד"ה וכיון) שכתבו קשיא לרבינו ניסים הא דאמרינן בריש שלשה שאכלו (מז.) אין עונין אמן יתומה וכו' ומפרש בשם רבנן דבני מערבא שעל מי שהוא חייב ברכה קאמר וכו' והא דעונין אמן בהנפת סודרין היינו בקריאת ס"ת ולא בתפילה ולא בדבר ששליח ציבור מוציא הרבים ידי חובתם וכן מפרש בירושלמי (סוכה פ"ה ה"א) בימה של עץ באמצע וכו' רב כהן צדק גאון אמר חייבים הציבור לשתוק ולשמע כל ברכה וברכה מפי החזן ואח"כ יענו אמן לאחר שתכלה הברכה מפי המברך ועוד יש לומר יודעים היו לכיון סדר הברכות שזו אחר זו במנין שמונין כסדרן עכ"ל נראה מדבריהם דלרב כהן לא צריכין לתרוצי האי תירוצא

דיודעים היו לכון סדר הברכות וכו'. ונראה לי שהם סוברים דרב כהן לא לאיפולוגי אתא אלא אדרבה רבינו ניסים מייתי ראייה מדבריו דמשום דרבינו ניסים אוקי ההיא דהחליל בברכות דקריאת התורה דוקא אבל בברכות התפילה לא והוא אפשר לאקשווי דאמאי אמר דבברכות התפילה לא הרי כשחוזר שליח ציבור התפילה **כבר התפללו רוב הציבור ויצאו ידי חובתם ואינם חייבים לענות באותם הברכות** וא"כ יכולים היו לענות אמן על אותם הברכות בלא שמיעה ובלא ידיעה אלא בהנפת הסודרים בלבד ולזה הביא ראייה מדכתב רב כהן שחייבים הציבור לשתוק ולשמע וכו' **כלומר שאע"פ שכבר התפללו הציבור ויצאו ידי חובתם מאחר שתקנת חכמים היא שיחזור שליח ציבור התפילה כדי להוציא את שאינו בקי חייבים הציבור אף הבקיאים לשתוק ולשמע כל ברכה וברכה מפי החזן ואח"כ יענו אמן וכשאינן מכוונים לברכות שליח ציבור נראה כברכה לבטלה אלמא דברכות התפילה בחזרת שליח ציבור הוו להו ברכות חובה אף על פי שכבר התפללו הציבור והילכך אי אפשר לענות אחריהם אמן בהנפת הסודרים לבד אבל ברכות התורה אין הציבור חייבים בהם שאע"פ שתקנת חז"ל היא לקרות בתורה בציבור הברכות לא לצורך הציבור נתקנו אלא מפני שהקורא בציבור ראוי לו לברך וכיון שאין הציבור חייבים באותם ברכות כלל יכולים הם לענות אמן על ידי הנפת הסודרים אף על פי שלא שמעו הברכות וגם אינם יודעים אם היא ברכה ראשונה או אחרונה כן נראה לי שמפרשים התוספות דברי הערוך: ומכל מקום אף על פי שרב כהן צדק לא יחלוק על רבינו ניסים כבר נתבאר שרש"י (מז. ד"ה יתומה) והתוספות (ד"ה אמן) בפרק שלשה שאכלו אינם מחלקים בין נתחייב באותה ברכה ללא נתחייב בה דאפילו לא נתחייב בה אסור לענות אמן יתומה וכל שיודע איזו ברכה הוא גומר אף על פי שלא שמע אותה והוא מחוייב בה עונה אמן אחריה ולא מיקרי אמן יתומה וכן כתבו תלמידי ה"ר יונה (לה. דיבור ראשון) בהדיא דלפי פירוש זה אפילו לא נפטרו מן החיוב ואינם שומעים הברכה מן החזן אם יודע איזו ברכה אומר כמאן דשמע דמי וזהו מה שפירש רבינו בדברי רב כהן צדק:**

נמצא בדברי כל סברא מאלו להקל ולהחמיר שאם לא שמע הברכה אבל יודע איזו ברכה הוא מברך אפילו אם הוא מחוייב בה עונה אמן ונפטר בכך לדעת רש"י והתוספות בפרק שלשה שאכלו ולדעת ה"ר יונה ורבינו ניסים אינו עונה אמן דהוי עונה אמן יתומה מאחר שהוא מחוייב בה ואם אינו מחוייב באותה ברכה ולא שמע אותה וגם לא ידע איזו ברכה הוא מברך לדעת ה"ר יונה ורבינו ניסים עונה אמן אחר העונים ולא הויא אמן יתומה מאחר שאינו מחוייב באותה ברכה ולדעת רש"י והתוספות אינו עונה אמן דהויא אמן יתומה וברכות התפילה שחוזר השליח ציבור למי שכבר התפלל לדעת ה"ר יונה אין דינה כברכת חובה: ודעת הרמב"ם כדעת הירושלמי וכדברי רבינו ניסים וה"ר יונה ז"ל שכתב בפ"א מהלכות ברכות (הי"ד) כל מי שלא שמע הברכה שהוא חייב בה לא יענה אמן בכלל העונים משמע דלא קפדינן אלא בברכה שנתחייב בה אבל בברכה שלא נתחייב בה לית לן בה. וכיון דהרמב"ם מסכים לדברי רבינו ניסים וה"ר יונה וגם הרא"ש כתב כן בתירוץ בתרא ומפורש בירושלמי כדבריהם הכי נקטינן:

Les mots du jour à apprendre :

Je serai	אָהֵי
Sur quelle ?	אָהֵיָא
A l'endroit de	אָהֵיָא ד

Programme du Mardi

L'étude cette semaine est dédiée Léilouy Nishmat

ת.נ.צ.ב.ה. Marcel Eliahou Ben Brakha Chemama

Comment les Ah'aronim ont compris l'avis du Choulh'an Aroukh et du Rama ?

שולחן ערוך אורח חיים הלכות תפילה סימן קכד סעיף ח

[...] ולא יענה אמן יתומה, דהיינו שהוא חייב בברכה אחת וש"צ מברך אותה וזה אינו שומעה, אף על פי שיודע איזו ברכה מברך הש"צ, מאחר שלא שמעה, לא יענה אחריו אמן, דהוי אמן יתומה.
הגה: ויש מחמירין דאפילו אינו מחויב באותה ברכה, לא יענה אמן אם אינו יודע באיזה ברכה קאי ש"צ, דזה נמי מקרי אמן יתומה (טור בשם תשב"ץ) [...]

מאמר מרדכי סימן קכד ס"ק ח

[...] אמנם בפ"י מה נקרא חייב באותה ברכה אי חזרת התפלה מקרי מחויי' בה אף מי שכבר התפלל או לא. לא ביאר מרן ז"ל דעתו כמאן דלדעת התו' כדעת הר' נסים ורכ"ץ מחויב בדבר מקרי ולהר"י והרא"ש לא מקרי מחוייב כיון שכבר התפלל [...]

משנה ברורה סימן קכד ס"ק לא

(לא) שהוא חייב - דעת המחבר דדוקא אם רוצה לצאת באיזה ברכה שהוא חייב כגון שרוצה לצאת ידי תפלה וקידוש וכה"ג אבל אם אינו חייב כגון שכבר התפלל לעצמו אף דמצוה לכל אדם לשמוע חזרת הש"ץ מ"מ אין עליו חיוב בעצמיות הברכה וכ"ש אם האמן הוא מסתם ברכות דעלמא מותר לדעת המחבר לענות אף שהוא אינו יודע על איזה ברכה הוא עונה רק ששמע לאחרים שעונים והרמ"א בהג"ה פליג ואוסר אפילו בכל הברכות אם אינו יודע על איזה ברכה הוא עונה

משנה ברורה סימן קכד ס"ק לג

(לג) אם אינו יודע וכו' - ואם יודע על איזה ברכה הוא עונה מותר לענות בכל הברכות אפילו בחזרת הש"ץ כיון שכבר התפלל ואינו מחויב בעצם הברכה ויש מאחרונים שמחמירין בחזרת הש"ץ וס"ל דמכיון דתיקון רבנן שיחזור ש"ץ התפלה אפילו כולם התפללו כאלו מחוייבים באותה ברכה קרינן להו ואין להם לענות אפילו יודע באיזה ברכה קאי הש"ץ אם לא שמע סיום הברכה מהש"ץ גופא ויש לחוש לזה לכתחילה ליזהר לשמוע כל ברכות י"ח מפי הש"ץ גופא וגם בלא"ה מצוה לכיון לשמוע ברכת הש"ץ וכדלעיל בס"ד אבל בדיעבד אפי' אם לא שמע רק שידע איזה ברכה מי"ח מסיים הש"ץ יענה אמן כיון שכבר התפלל בעצמו

Le Maguen Avraham rapporte l'avis du Bah' qui ajoute une H'oumra par rapport au Rama. Cela a-t-il une incidence sur notre question sur l'obligation intrinsèque de la H'azara ?

מגן אברהם סימן קכד ס"ק יג

אינו מחויב. וב"ח כ' להחמיר אפי' אינו מחויב אפי' יודע אם הברכה היא להוציא רבים ידי חובתם ולא שרי ביודע אלא א"כ בברכת התורה ובברכת הנהנין

מחצית השקל אורח חיים סימן קכד ס"ק יג

[...] והב"ח החמיר יותר כדעת הפוסקים דהחמירו דאם הברכה היא להוציא רבים אף שהוא כבר יצא, אם לא שמעה מפיו אף שיודע באיזה ברכה אין לענות אמן, ולכן בתפלת י"ח בקול רם כיון שניתקנה להוציא שאינו בקי אם לא שמעה אינו רשאי לענות אמן, אבל ברכות התורה לא ניתקנה להוציא רבים [...]

רבי עקיבא איגר אורח חיים סימן קכד סעיף ח

וב"ח כ' להחמיר. נסתפקתי אם זהו דוקא לאותם הקבועים בביהכ"נ א' שבשבילם חוזר התפלה לגביהם הוי כמו חייבים באותן ברכות. אבל אם א' שכבר התפלל ושמע חזרת התפלה ובא לביהכ"נ ושמע שנית חזרת התפלה אפשר דלגבי דידי' נחשב כברכה אחרת והכי מסתבר' וצ"ע לדינא

Les mots du jour à apprendre :

A quoi se rapporte-t-il ?	אַהֲיָא קָאִי
C'est pour cela	אַהֲכִי
J'ai fais profiter	אַהֲנָאִי

Programme du Mercredi

L'étude cette semaine est dédiée Léilouy Nishmat

ת.נ.צ.ב.ה. Marcel Eliahou Ben Brakha Chemama

Le Iguerot Moshé traite de la question s'il est permis d'étudier pendant la H'azara (plusieurs autres Poskim se sont déjà penchés sur le sujet), à travers sa réflexion, tenez de définir ce qu'il pense sur l'obligation de H'azara pour un Baki

שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ד סימן יט

עיון בספר בזמן חזרת הש"ץ עש"ק ד' אייר תשל"ד. מע"כ ידידי הנכבד מאד מו"ה ר' זלמן אריה הילזענראד שליט"א

הנה בדבר עיון בספר בזמן חזרת הש"ץ, עיין במג"א סימן קכ"ד סק"ח שהביא מתשובת מ"ע דהאנשים שלומדים בעת חזרת הש"ץ התפלה אם מכוונים לסוף הברכה לענות אמן כראוי אין למחות בידם, משמע שסובר דכל השתיקה היא רק כדי שיוכל לומר אמן שלזה סגי בכוונה לידע סוף הברכה על מה עונה אמן, שלכן סובר שליכא איסור ואין למחות בידם, אך מסיק דבספר ווי העמודים קרא תגר עליהם וציין /שו"ע או"ח/ לסימן צ' סעי' י"ח שכתב שם הרמ"א לענין אחר דאפילו מי שתורתו אומנתו שמדינא יש לו להתפלל בביהמ"ד שקבע ללמוד בו אפילו בלא עשרה דאפ"ה לא ירגיל עצמו לעשות כן שלא ילמדו עמי הארץ ממנו ויתבטלו מבית הכנסת וגם מסיק וכ"ש שלא יעסוק בתורה בביהכ"נ בזמן שהצבור אומרים סליחות ותחנונים ויליף משם גם ללמוד בזמן חזרת הש"ץ שאף שהוא עושה כדיון מ"מ לא יעשה כן ומוחים בו כדי שלא ילמדו אחרים ממנו והם לא יכוונו גם לסוף הברכה, עיין במחצה"ש ובפמ"ג שפירשו כן כוונת המג"א

אבל לע"ד נראה דהוא רק כשאיכא עשרה ששומעין חזרת הש"ץ ולא מפסיקין כלל שלהאחרים הם סוברים שמותר מדינא ללמוד לאלו שיוכלו לכיין לסוף הברכה לענות אמן אי לאו הא דילמדו אחרים ממנו, אבל כשליכא עשרה אסור מדינא, דהא תקנת חזרת הש"ץ היתה לאלו שהיה מוציא אותם בתפלת י"ח, ומפורש כן בסעיף ג' דכתב קהל שהתפללו וכולם בקיין בתפלה אעפ"כ ירד ש"ץ וחוזר להתפלל כדי לקיים תק"ח =תקנת חכמים=, והוא מתשובת הרמב"ם שהביא הב"י מהר"ד אבודרהם עיין שם, וא"כ הרי צריך להיות ממש כפי התקנה שתיקנו להוציא את שאינו בקי דצריך דוקא שישמעו לכל מה שאומר הש"ץ וצריך שיהיו עשרה השומעין דוקא דהא תפלת י"ח אין יכול אחד להוציא את חברו כדאיתא בירושלמי פ"ג דברכות ה"ג ר' יוסי ור' אדא בן פזי הוו מתיבין אמרו לא מסתברא בק"ש שיהא כל אחד משנן בפיו לא מסתברא בתפלה שיהא כל או"א =אחד ואחד= מבקש רחמים על עצמו והובא בר"ן סוף ר"ה ד"ה יחיד, **אבל בשביל האינם בקיין תיקנו ענין חדש דתפלה ע"י ש"ץ שהוא דוקא בעשרה ובתפלה זו יוצאין מצות תפלה האינם בקיין, וחייבו זה לכל צבור, והארכתי בענין זה בחדושי בסוף ראש השנה, וזהו מש"כ הטור שם מתשובת הרא"ש דכשאיין תשעה המכוונים בברכות ש"צ קרוב בעיני להיות ברכת ש"ץ לבטלה כי נתקנה ברכות ש"ץ לאומרם בעשרה, וזה שכתב קרוב אבל לא ממש עיין בדרישה בשם הב"י דהוא משום דאם התחילו בעשרה גומר הש"ץ אף כשיצאו מקצתן, משמע דבתחלה כשלא יכונו עשרה לברכות הש"ץ יהיה ממש ברכה לבטלה, ואף אם לא יכונו עשרה לשאר הברכות הרי הם ממילא לפ"ז כאילו יצאו שאיתא בירושלמי על היוצאין בפ"ד ממגילה ה"ד ועל כולם הוא אומר ועזבי ה' יכלו והובא ברי"ף וברא"ש שם, והוא דוקא כשלא הניחו עשרה כדאיתא ברמ"א /או"ח/ סימן נ"ה סעי' ב' בשם המרדכי, וא"כ הטעם הוא על שגרם שיאמר הש"ץ שאר הברכות בלא עשרה, שממילא כיון שמי שאינו מכיין להש"ץ אינו נמנה מהעשרה ומה שאינו לבטלה הוא משום דגומר גם ביצא הרי א"כ גם לענין חשיבות ועוזבי ה' נמי יש להחשיבו כיצא לכאורה. שלכן מוכרחין לומר דתשובת מ"ע הוא רק באיכא עשרה מכוונים להש"ץ סובר דאין למחות בידם אף שאין עושין כהוגן דהא כל אדם צריך לעשות עצמו כאילו אין ט' זולתו, ובמג"א מסיק בשם ווי העמודים דגם צריך למחות מטעם שילמדו ממנו, אבל כשליכא ט' אסור מדינא אף שיוכל לכיין לסוף הברכה ולענות אמן ויקרא בשם ועוזבי ה', ולכן אסור ללמוד בשעת חזרת הש"ץ בכל אופן יש מדינא ויש מטעם המג"א. והנני ידידו, משה פיינשטיין**

שולחן ערוך אורח חיים הלכות תפילה סימן קכד סעיף ז

לא ישיח שיחת חולין בשעה שש"צ חוזר התפלה, ואם שח הוא חוטא, וגדול עונו מנשוא, וגוערים בו

משנה ברורה סימן קכד

(כו) בשעה וכו' - ר"ל אפילו אם ירצה ליזהר בסוף כל ברכה לכיין ולענות אמן. כתב בשל"ה ראיתי מהחרדים אל דבר ד' שמשימין הסידור בפניהם בשעת חזרת התפילה ועיניהם וליבם שם שלא יראו חוצה ואז מכוונים על כל מלה ומלה

(כז) מנשוא - כתב בא"ר בשם הכל בו אוי להאנשים שמשיחים בעת התפלה כי ראינו כמה בהכ"נ נחרבו בשביל עון זה ויש למנות אנשים ידועים להשגיח ע"ז

Les mots du jour à apprendre :

Il lui a profité	אַהֲנֵנוּ
Sur ceux-là	אַהֲנֵנִי
A profité	אַהֲנֵנִי

Programme du jeudi

L'étude cette semaine est dédiée Léilouy Nishmat

ת.נ.צ.ב.ה. Marcel Eliahou Ben Brakha Chemama

2. Roubo Kékoulo pour constituer un Tefila de Tsibur

Définir comment les Ah'aronim ont été en Mah'loket sur la question de Roubo Kékoulo lorsque la Torah nécessite un nombre précis (ce sujet touche à beaucoup de domaines dans la Halah'a).

יד 27

ברכת מסכת יבמות סימן כ כא שמואל

הוא חל דוקא ע"י עשרה, אבל אם נאמר דהחיוב חל אפילו על אחד אלא דדין הוא דאינה נאמר אלא בעשרה, או שייך דיין דרובו ככולו דהרי איכא רוב חיוב ומיעוט פטור ודין הוא בכל התורה כולה דאמרינן רובו ככולו.

אמנם איך הוא באמת הדין בג' דינים אלו, אם החיוב נעשה דוקא ע"י עשרה ביחד, או לא דהחיוב חל על כל אחד אלא דדין הוא דאינה נאמר אלא בעשרה, עוד לריך פיון ובירור בכל אחד מהשלשה דינים אלו לחוד, דאין אחד חלוי בחבירו, דאפשר דהאחד מהדינים אלו נעשה החיוב ע"י עשרה ביחד דוקא, ובדין השני מג' דינים אלו חל החיוב על אחד אלא דדין הוא דאינו נאמר אלא בעשרה.

ששמעתי מפי מו"ר קדוש ישראל זי"ע לפנין אם מהני רוב מדין רובו ככולו לנרוף עשרה בקריאת ההורה, ובקריאת מגילה, ובחזרת הש"ץ, ואמר דבכל הדינים האלו חלוי בחודא סנרא, דיש לחקור בכל אחד מדינים אלו דהיינו מה דבעינן עשרה בכל אחד מהדינים האלו, אם החיוב של קריאת התורה ומקרא מגילה וחזרת הש"ץ חל על עשרה ביחד דוקא, וכ"ז דליכא עשרה ליכא חיוב כלל של קריאת התורה ומקרא מגילה וחזרת הש"ץ, או לא דנאמר דהחיוב של קריאת התורה ומקרא מגילה וחזרת הש"ץ חל אפילו על אחד אלא דדין הוא דאינה נאמרת אלא בעשרה, ואמר דאם נאמר דהחיוב נעשה דוקא ע"י עשרה ביחד, או ל"ש הדין דרובו ככולו דהא ליכא חיוב כלל, ואפילו מיעוט חיוב ליכא, דהרי החיוב

שו"ת חתם סופר חלק א (אורח חיים) סימן קמ

[...] ולפע"ד לא שייך רובו ככולו אלא מתוך כולו, דמסנהדרין ילפינן דבעינן רוב מתוך כל אבל אם לא נתועדו רק רוב סנהדרין אינו כלום, וה"נ לעולם שדין המיעוט בטר הרוב, אבל כלו בפנינו, כגון יו"ד הוה עדה לדבר שבקדושה ואם ז' מהם לא שמעו קדיש וברכו נמשך המיעוט אחר הרוב, אבל אם רק נתועדו ז' לא אמרינן דבר שבקדושה, וכבר נתעורר מזה הרב המאירי, וכן הצבור רוב שחטאו מביא המיעוט עמהם פר בהוראה, וכן לענין טומאה וטהרה בעשיית פסח, וכן חיות שמיעוט סימנים נגזרים בטר רוב דנפק חיותא וכן בכל דוכתא, אבל לאכול פחות מכשיעור או לטבול בפחות מכשיעור ולימא רובו ככולו, לא שמענו, אה"נ אי איתא כאן מ' סאה ורובו כשר ומיעוטו שאובים נמשך אחר הרוב, אבל חסר קורטוב אינו טובל, כנלענ"ד

שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק א סימן כח

בענין אם סגי ברובן שלא התפללו להחשב במעלת תפלה בצבור בצרוף אלו שכבר התפללו כ"ח אלול תשי"ב. מע"כ ידידי הרב המופלג מוהר"ר מרדכי שפיעלמאן שליט"א

הנה בדבר מעלת תפלה בצבור ששמע שאמרתי שהוא דוקא כשכל העשרה מתפללין ולא סגי ברוב המנין הוא האמת וכן מפורש גם בח"א כלל י"ט שכתב ועיקר התפלה בצבור הוא תפלת י"ח, דהיינו שיתפללו עשרה אנשים שהם גדולים ביחד עיין שם, והביאו במ"ב סי' צ' ס"ק כ"ח. ומה שהוזכר שסגי ברוב מנין הוא רק לענין לומר דבר שבקדושה. והטעם פשוט דלא שייך ענין רובו ככולו על שעורים דבכל שעורים אף משהו מעכב, ולכן גם בשעור דמספר אין שייך רובו ככולו וכדחזינו גם בכאן גופיה בחשיבות צבור דבעינן עשרה מקרא דתוך תוך ועדה עדה במגילה דף כ"ג אף לענין אמירת דבר שבקדושה בעינן כל העשרה ולא סגי ברובא משום דהוא ככל השעורים דמציו במדות וכן הוא בשעורי מספרים ומשקלות שאין לפחות אף משהו ממה שנאמר. ורק כשיש עשרה שהוא כל הסך שצריך לחשיבות צבור והנידון הוא רק כמה צריכין להיות מחוייבין באמירת הדבר שבקדושה כדי שיוכלו לומר דאם כבר נפטרו אין יכולים אף שיש כאן צבור, בזה שייך דין רובו ככולו שכיין שהרוב מחוייבין נידון כמו שכולן חייבין ויכולין לומר

ועיין בד"מ /או"ח/ סי' ס"ט בשם מהר"י מינץ דאם התפללו כבר בביהכ"נ ובאו אח"כ עשרה שלא התפללו יכולין לחזור ולהתפלל ולהעמיד חזן כראשונים אף שהראשונים עדיין בביהכ"נ ודייק הד"מ דמשמע מדבריו דבעינן דוקא שיהיו כל העשרה שלא התפללו דמה שא"צ עשרה הוא רק בפריסת שמע והוא פליג ע"ז משום דג"ז הוא מדין דבר שבקדושה ואין לחלק ביניהם, וכוונתו שאפילו בשביל אחד מתפללין כל התפלה כדאיתא במג"א /או"ח/ סק"ד למה שנוהגין כתלמידי רש"י בשמו, עכ"פ חזינו שאיכא שיטת מהר"י מינץ שבתפלה ליכא דין זה משום דסובר דתפלה בקול רם לא נתקן כשהוא רק בשביל קדושה ומוזים שהיה לנו לומר שהוא גם דין יחיד כמו שאמרו בקדיש וברכו שלכן יש לאומרו גם בשביל יחיד כמו בפריסת שמע אלא שנתקן בשביל עצם התפלה שהש"ץ צריך לחזור התפלה להוציא את שאינו בקי ועשו זה לתקנה קבועה, אף שכל הקהל בקיאים ואף שכבר התפללו כדאיתא בב"י /או"ח/ סי' קכ"ד בשם הרד"א מתשובת הרמב"ם, וזהו רק חובת צבור שרק לצבור היתה התקנה, וגם יש שסוברים שבתפלה אינו מוציא אפילו את האינו בקי כ"א בצבור כדאיתא בב"י שם בריש הסימן בשם הרי"צ גיאת ור' שרירא גאון והביאם הטור /או"ח/ בסי' תקצ"ד, ומשמע שפוסק כן, וכן אולי סובר גם מהר"י מינץ, ואף אם סובר כהר"ן סוף ר"ה שהביא שם הב"י שסובר דמוציא את האינו בקי אפילו ביחיד מ"מ התקנה כשלא ידוע לנו שיש אינו בקי הא הוא ודאי רק בצבור, ומכיון שהוא חובת צבור סובר דבעי שיהיו כולן מחוייבין דלא כר"ן בשם הרמב"ן. אך ע"ז פליגי הד"מ והמג"א שיש גם לתפלה בקול רם חיוב לכל יחיד לשמוע מצד הקדושה וממילא גם זה הוא דבר שבקדושה שיכולין לומר אפילו בשביל אחד. (ואם היה חובת צבור אין ראייה איך היה סובר הד"מ אם היה מודה למהר"י מינץ שהיה מצריך דוקא כולן או דגם אז היה פליג משום דהיה סובר כהר"ן בשם הרמב"ן דאף בחובת צבור סגי ברובן וזה שהוצרך לומר דהכל הוא דבר שבקדושה הוא כדי להתיר להתפלל גם בשביל יחיד וכן יותר מסתבר). עכ"פ שיטת מהר"י מינץ מתורץ שפיר, וא"כ אף החולקין עליו הוא רק בשביל הקדושה מטעמים דלעיל אבל לענין מעלת תפלה בצבור שליכא הטעמים, כו"ע יודו שהוא דוקא כשכל העשרה מתפללין כדלעיל

Les mots du jour à apprendre :

Véhiculez	אוֹבִילוּ
Compréhension du coeur	אוֹבְנָתָא דְלֵבָא
Remercier	אוֹדוּי!

Bon Limoud sur Matmidim !

*****

BIOGRAPHIES

Birkat Shmouel – ברכת שמואל

Rabbi Baroukh Ber Leibovitch est né à Slotsk en Biélorussie en 1870. Très vite reconnu comme un Ilouy (géné), il part étudier à la Yeshiva de Volojin où il devient l'élève Mouvhak de Rav H'aïm Soloveitchik de Brisk, un des plus grands Rabbanim de l'époque, fondateur du courant d'étude « Brisk ». Il vouait un respect immense pour son Rav qu'il citait le plus couramment possible. Plus tard, il devient Roch Yeshiva de Knesset Beit Itsh'ak à Slobodka, qu'il déplaça plus tard à Vilna puis à Minsk. Il décède à 70 ans en 1940 en demandant à ses élèves, deux heures avant sa mort, de répéter des cours de Rav Haïm après leur avoir témoigné que « le Rabbi est venu »...

Son ouvrage, le Birkat Shmouel (du nom de son père Rabbi Shmouel David), est un commentaire sur les Sougiot du Talmud en quatre volumes. Considéré comme une des références fondamentales parmi les Ah'aronim, il fait partie des sources couramment étudiées dans les Yeshivot pour sa profondeur d'analyse, reprenant souvent les idées de son Maître Rav H'aïm de Brisk. L'étude de ce livre présente souvent de nombreuses difficultés de compréhension par les étudiants, de sorte qu'ils utilisent des notes de ses élèves publiées plus tard afin de faciliter l'approche.

Retrouvez d'autres auteurs en vous rendant sur le site

*****

Liste des 48 Sougiot étudiées sur Matmidim

Sougiot de Brah'ot		Sougiot des H'aguim	
1. Birkot Hatorah	17. Birkat Haguefen	34. Birkat Hagomel (2)	8. Hanouka - emplacement de la Hanoukia
2. Choméa Kéoné	18. Natei Inchei	37. Bal Tossif	44. Ner Ich oubeto
3. Arévout	19. Birkat Haréah'	38. Chéhéh'éyanou sur un nouveau fruit	45. Ner Ich oubeto (2)
4. Kavana dans le Chema	22. Les jus	39. Chéhéh'éyanou sur un nouveau Keli	16. Pourim – Michloah' Manot et Matanot Laevyonim
5. Position pour le Chema	23. Trima	40. Chéhéh'éyanou sur les Mitsvot	20. Pessah – Biour H'amets
6. Méah Brah'ot	24. Pat Kisin (1)	41. Hatov Véhamétiv sur le vin	21. Sefirat Haomer
7. Amen Yetoma	25. Pat Kisin (2)	42. Cheva Brah'ot (1)	35. Roch Hachana – Les trois Livres
9. Les quantités pour les Brah'ot	26. Les Apéritifs	43. Cheva Brah'ot (2) – Panim H'adachot	36. Soukot – Mitstaer
10. Les Brah'ot de consommation	27. Zimoun (1)	46. Birkat Halevanah	
11. Brah'a Chéina Tsih'a	28. Zimoun (2)	47. H'azarat Hachats' (1)	
12. Ikar Vétafel	29. Zimoun (3)	48. H'azarat Hachats' (2)	
13. Méein Chaloch	30. Zimoun (4)		
14. Brah'a sur un interdit	31. Zimoun (5)		
15. Anigrone	32. Tefilat Haderekh		
	33. Birkat Hagomel		